

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRITNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

Liat izhaja enkrat na mesec, in sicer 10. vsakega meseca, ter stane 8 K, posamezna številka velja 1 K. Inzerati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica šte. 11.

Obrtniki! Vaše glasilo je »Jugoslovanski Obrtnik«! Širite naš list med svojimi tovariši in prijatelji! Pridobivajte mu novih naročnikov! Naj ne bo slovenskega obrtnika, somišljenika V. L. S., ki bi ne bil naročen na svoje stanovsko glasilo!

29. X. 1918 — 29. X. 1919.

29. oktobra t. l. smo slavili prvo obletnico svojega narodnega osvobojenja. — Po težkih časih hlapčevstva, po neusmiljeno krvavi vojski in brezumnem uničevanju našega narodnega premoženja naj bi prišel čas, v katerem imamo popraviti, kar je zakrivila brezmiselna politika naših tlačiteljev in političnih naših jerobov — Nemcev in Madjarov. Otrlesi smo se njihovega žulečega jarma. Svobodni na svoji grudi smo si zgradili z brati Hrvati in Srbi nov dom — naše kraljestvo SHS — Jugoslavijo.

Prvo leto v svobodi je minulo. Napravimo obračun o tem letu! Postavimo si bilanco svojih uspehov! Poglejmo na preteklost, da se iz nje učimo za bodočnost!

Podlaga vsakemu napredku in vsemu narodnemu blagostanju je delo — delo naših rok, delo naših misli, ki ustvarja, ki rodi zadovoljstvo. Kjer ni dela, tam je doma pomanjkanje, siromaštvo, in še vse drugo, kar je s tem v zvezi, da ali ljudje nimajo dela, ali pa da imajo delo, a nočejo delati.

V Jugoslaviji imamo obilo delavnih prilik. Vsak dan jih je več. Koliko smo slišali lepih besed o prirodnih bogastvih svoje domovine! A kaj — ko je vse zakopano v zemlji, ko je skoro pol države ali neobdelane, ali pa slabo obdelane, ko ni v ljudeh dobre volje za delo!

Po prvem letu svoje narodne svobode vidimo na vseh koncih in krajih, kako nas delo kliče, dnevno ga je več; vidimo pa tudi veliko nazadovanje dela, pomanjkanje

veselja do dela, splošno nerazpoloženje za delo. Poglejte naše rudnike, pogledajte naše tovarne, naše železnice itd. itd. — Skoro bi rekel, da propadamo in ne samo nazadujemo.

Kaj je temu krivo? Govorimo z delavcem! Mož toži o draginji, zabavlja nad državo, nad kapitalisti in sedanjim družabnim redom in — štrajka. On hoče več plače, manj delavnih ur in pocenitev življenja. — Štrajki so v naši državi danes postali težka socijalna bolezen, ki razkaja človeško družbo in vodi še do večjega nezadovoljstva. Vsako povišanje plač delavcem podraži njihove izdelke. In eno podraženje rodi višje cene pri drugih produktih, in tako gre dalje vedno višje in višje. Kam to vodi? — V Beogradu imamo državno vlado. V njej sede socialisti-vodje skoro večine teh štrajkarjev. In ti socialisti so »državotvorni« element, ki hočejo močno Jugoslavijo, ki grade temelje naši državi. Da so ti temelji gnili, da stavba poka, kaj to njim! Oni so internacionalni, dasiravno niso internacionalisti ne laški, ne nemški in ne angleški socialisti. Socialisti so »napreden« element, ko ubijajo produkcijo, ko slabe naše odporne sile — da, v tem so mojstri. Sede v vladi in niso v stanu brez štrajkov vzdržati v ravnotežju razmerja med delodajalcem in delojemalcem.

Kako drugače delajo nemški socialisti! Čez mejo prihajajo glasovi, da so nemška delavska društva sklenila delati dnevno zase 8 ur, 2 uri pa še kot naduri, in sicer eno za invalide, a drugo za državo, ki je v sili in potrebi. Kaj to znači? — Pa to še ni vse. Osnovali so — to povečini meščani — tudi društva proti štrajkom, katerih naloga je pobijati to zlo današnjega časa. Ta organizacija je razpredena po celi državi, iz vseh slojev so se javili člani v tolikem številu, da so v stanu zdržati najnujnejšo produkcijo, dokler se štrajkaši ne

povrnejo na delo. Pravijo, da je že skoro polovica naroda v teh društvih. — Skrajni čas je, da se tudi pri nas nekaj napravi, da se odpravi ta brutalni in anarhistični način reševati težave, ki jih vsak dan rode zahteve delavcev, da pridemo že enkrat iz večnih kriz itd.

Slovenski kmet in slovenski obrtnik spoštujeta delo. Tudi naš krščansko-socialni delavec ni zadovoljen z večnim štrajkom, ker je dosti možnosti rešiti spore med delojemalci in delodajalci. — Ako danes podraži svoje pridelke kmet, ako podraži svoje izdelke obrtnik, temu ni on kriv. Poglejmo samo, kako ti ljudje žive in koliko se mučijo, da morejo obstati! Pojdite po širni naši domovini in videli boste, da je življenje, kar se tiče živil in obrtnih izdelkov, pri nas primeroma najcenejše, medtem ko industrija pri nas kakor drugod zahteva naravnost oderuške cene. Naš kmet dela in naš obrtnik tudi. Na ta dva stanova se edino v državi danes lahko še zanesemo, ta dva sta državo ohranjajoči živeli. Naš obrtnik in naš kmet je svoje delo v prvem letu podvojil in potrojil.

Draginja je vzrok ljudske nezadovoljnosti. Poleg večnih štrajkov podražuje v naši državi zadnje leto sila razvito prekupčevalstvo in verižništvo. Zdi se, kakor bi sama vlada podpirala to armado nelegitimnih trgovcev. Zagrebški »Obrtnički vijestnik« je pisal v eni izmed svojih števil o naši izvozni trgovini ob priliki, ko so se objavila imena onih ljudi, ki so dobili izvoznice: »Ali kadar dobro pregledamo popis teh srečnih (izvozničarjev), ki so se okoristili in obogatili z žulji našega delavnega naroda, nas mora jeza pograbit in vprašati se moramo, kam je zašla naša izvozna in uvozna trgovina. Tako na pr. vidimo, kako umirovljen mesar izvažja 100 vagonov suhih sliv. Žensko društvo se bavi z izvažanjem kosti. Nekoliko bank

izvažajo nekaj desetih vagonov. Poslaništvo SHS na Dunaju izvažajo na Dunaj na vagonih moko, mast in krompir. (Ta živila so se porabila deloma za poslaništvo, deloma za naše državljane na Dunaju, da so se obvarovali pred stradanjem. Opomba pisarja.) Isto dela tudi vojno oskrbno skladišče v Zagrebu. Neki Kraus iz Osjeka dobiva izvoznice, da izvozi 100 vagonov cunj v Avstrijo, a zagrebska tvornica papirja nima materiala za izdelavo papirja. Neki Batanovarni iz Zlina v Češki je izvozil vagon obutali, a mi naročamo čevlje v Švici in Ameriki. In da bo zbirka še večja in stvar še lepša — ravno ta Bata ponuja po domačih naših listih obutev na veliko. Herman Adler na Dunaju (to je unikum) dobiva izvoznice, da odpelje iz naše države 3000 kosov kože, a neki Švabić izvozi 4000 komadov kože. Znano je, da je v celi državi veliko pomanjkanje kože ter se že danes plača sirova koža 32 K za kg. Toda vse to ni ženiralo centralne uprave, da je nekemu domačemu izvozniku dovolila izvoz še 100.000 kosov, itd. itd. — Slovenski obrtniki naj ne pozabijo, da se je tako delalo tedaj, ko je bil trgovinski minister dr. Kramer, član jugoslovanske demokratske stranke, njen steber in opora v Ljubljani, in minister za prehrano hrvatski socialist Bukšeg. — Novo ministertvo je obljubilo pobijati korupcijo. Radovedni smo, če bo imelo toliko moči in korajže, storiti to proti svojim lastnim ljudem; kakor socialisti ničesar ne store proti štrajkačem, tako ne bodo liberalci ničesar storili proti verižnikom, izvoznikom in onim našim sovražnikom, ki ubijajo v ljudstvu solidnost in zadovoljstvo. Saj so to večinoma njihovi ljudje.

Ko se je sestal v prvem letu naše narodne svobode naš začasni parlament, se je odločno proglasila zahteva po davku na vojne dobičke. Vse je ostalo samo pri govornih besedah. Za suhe državne blagajne se pač guli malega človeka, in vojni dobičkarji nemoteno spravljajo na varno svoj z lahkoto in brez truda zaslužen denar. Vojni dobički naj bi služili v poplavljanje naših valut, ker bo to breme, ako se bo zvalilo samo na srednji stan in kmeta, nezno. Ureditev valute se nam obeta. Kaj bomo dobili? Štiri- ali petvrstni dehar — pomislite samo to-le — v prometu bo dinar srbske narodne banke, državni dinar, avstrijske kolkovane krone, črnogorski perper in morda v novih krajih južne Srbije še tudi bolgarska leva. Kdaj in kdo nas bo rešil teh zmešnjav, ne ve nikdo. Preklada se samo z rame na ramo, vsled česar ni čudno, da nas danes bolita že obe rameni, saj ne dobimo za naš denar v tujini skoro ničesar več.

Naš promet! Težko je pisati o naših železnicah, o našem telegrafu, telefonu in naši pošti, in ne rabiti trpkih besed. — Draginja, nered, tatvine in nesigurnost, kamorkoli se obrneš! — Promet je za državo vrlo važna stvar. Po posameznih cestah se pretaka vse državno življenje, in vendar, zakaj zaostaja naš promet od dne do dne? — Vprašajte v Zagrebu, vprašajte po Slavoniji — tam vam povedo, da vagon ne teče brez 1000 K napitnine! Kam to pride?

Državne meje! Do danes nam mirovna konferenca v Parizu še ni pristigla državnih mej. Po prvem letu, prežitem v svobodi, s težkim srcem gledamo, kako krati Italijan našim najljubšim bratom človeške pravice prostosti. Poglejte Reko, Trst, Goriško, Dalmacijo; precejšnji del Banata smo izgubili itd. itd. Na naši strani so vse-mogočniki mirovne konference samo toliko, kolikor mislijo, da bodo mogli z nami trgovati. Več ne — samo njihov egoizem jih vodi do teh krivic, ki jih prizadevajo našemu troimenemu narodu.

Po prvem letu svobode naše stališče ni rožnato. Mi se nismo ojačili. Vzroke naše slabosti sem skušal kolikor toliko naštet. Prvo leto naše svobode je v cellem našem gospodarskem življenju pasivno. Daj Bog, da bi bila bodočnost lepša! — Slovenski narod ljubi svojo novo državo. In če se je trudil pod novim jarmom, da je gospodarsko napredoval, da se je dvignil v kulturi in civilizaciji, koliko bolj z veseljem bo to storil danes, ko se zaveda svoje svobode in svoje časti! J. L.

Zavarovanje.

(Dalje in konec.)

Velikansko število življenjskih zavarovalnic z ogromnim kapitalom dokazuje, da si vsi stanovi pomagajo za preskrbo otrok in svojcev pri rani smrti kakor tudi za starost z življenjskim zavarovanjem. Pogodba za življenjsko zavarovanje se sklone na isti način kakor za požarno zavarovanje. Vsi odgovori na oglasilo morajo biti jasno in resnično odgovorjeni. Zavarovalno listino mora vsak skrbno pregledati, ako je res tako izgotovljena, kakor se je dogovorilo pri sklepu zavarovanja.

Razločujemo tri glavne načine življenjskega zavarovanja: zavarovanje za slučaj smrti, za slučaj smrti in doživetja (mešano zavarovanje) in zavarovanje za doživetje. Pri zavarovanju za slučaj smrti plačuje zavarovanec zavarovalnico do svoje smrti, najdalje do 85. leta. Pri zavarovanju za slučaj smrti in doživetja si lah-

ko sam izbere poljubno starost, v kateri dvigne zavarovano vsoto. Ako pa prej umrje, izplača zavarovalnica njegovim ostalim takoj po njegovi smrti celo zavarovano vsoto. Pri zavarovanju na doživetje se izplača zavarovana vsota takrat, ko doživi zavarovanec določeno starostno leto. Ako pa prej umrje, se navadno lahko tako zavarovanje prenese na drugo osebo, ali se pa zahteva povračilo plačanih zavarovalnin. Vsak lahko razvidi, da je najbolj priporočljivo zavarovanje na doživetje in smrt.

Naš obrtnik je prisiljen velikokrat iskati posojila, da razširi svoj obrat. V tem slučaju mu rabi zavarovalna listina kot kredit za najeto posojilo. Iz vsega navedenega vidimo, da je življenjsko zavarovanje brezpogojno potrebno za obstoj našega obrtnika.

Važno je tudi nezgodno zavarovanje. Ker že obstoja delavska nezgodna zavarovalnica pod državnim nadzorstvom, bomo o tem zavarovanju prihodnjič spregovorili.

Nastane vprašanje glede izbire zavarovalnega zavoda. Vsak uslužbenec hvali svoj zavod, da je najboljši in najcenejši itd. Ker deluje v Ljubljani in v Sloveniji 17 zavarovalnih družb, moramo tudi temu vprašanju posvetiti nekaj vrstic. Imamo dvoje vrst zavarovalnic: zavarovalnice na vzajemni podlagi in delniške (akcijske) zavarovalne družbe. Zavarovalnice na vzajemni podlagi vodijo zavarovanci po svojem odboru sami, delniške družbe pa upravlja odbor delničarjev. Pri vzajemnih zavarovalnicah pripada ves prebitek upravnega leta v korist članom-zavarovancem, dočim si razdele dobiček pri delniških zavarovalnih družbah delničarji v obliki svojih dividend. Izbira je torej lahka. Saj so vse take družbe večinoma v nemško- in laško-židovskih rokah. Vzajemne zavarovalnice pa so se razvile v teku zadnjih desetih let v nekake narodnostne zavarovalnice. Mi Slovenci imamo v Ljubljani Vzajemno zavarovalnico kot prvi in edini slovenski zavarovalni zavod. Njen nastop in primerne cene so prepredile, da drugi zavodi niso mogli zvišati zavarovalnine. Škode je cenila in plačevala v popolno zadovoljstvo zavarovancev. Vse druge zavarovalnice so morale ubrati isto pot, ako niso hotele izgubiti vseh svojih zavarovancev. Samo s tem svojim nastopom je Vzajemna zavarovalnica prihranila našemu ljudstvu milijone narodnega premoženja. Njen krasen napredek kaže, da ji ljudstvo popolnoma zaupa. V nadzorstvo so voljeni vsi stanovi, med temi je zastopan tudi obrtniški stan. Kakor čujemo, usta-

navlja sedaj Vzajemna zavarovalnica tudi življenjski oddelek. Za naše narodno gospodarstvo je s tem storjen velik korak napredka. Zaradi tega moramo priporočati le Vzajemno zavarovalnico v Ljubljani.

Obrtniki! Snujte Obrtne zveze in zahtevajte pravila pri Jugoslovanski obrtni zvezi v Ljubljani, Sodna ulica 11. Naše obrtne zveze ne smejo zaostajati za kmetijskimi zvezami, zato ustanovljajte povsod, kjer se nahaja več obrtnikov, lastne Obrtne zveze, ki naj bodo središče vaše stanovske politične organizacije!

O reformi stavbenega zakona.

(Dalje in konec.)

Vsi izpiti so se v glavnem vršili v treh delih, in sicer: 1. teoretičen del; 2. praktični del v izvršitvi enega stavbenega projekta; 3. ustni izpit iz praktične vede.

Za absolvente višje obrtne šole ali civilne inženirije se je teoretični del izoustil. Posamezne komisije za izpit so dobivale glavna navodila od ministrstva z Dunaja. Za podrobnosti pa so veljale stare že rabljene šablone. Torej je bila večkrat sreča kandidata odvisna od slučaja.

Zelo važno v tem zakonu je tudi to, da se podeljuje koncesija tudi tem, ki ne napravijo izpita, to sicer v omejenem delokrogu, to je za posamezne občine ali kraje. To se je redno vršilo posebno v naših slovenskih pokrajinah, ker nam bivša avstrijska vlada do pred kratkim časom ni dovolila potrebnih obrtnih šol, da bi zamogli vzgajati potrebni naraščaj. Kdor na je poznal sistem našega uradništva, kako zvesto je bilo vdano svojim predpostavljanim, ve dobro, da se tu kljub potrebi ni prav nič spregledalo našim ljudem, nasprotno se je od njih raje še več zahtevalo.

Znano nam je tudi, koliko je bivša Avstrija skrbela za šolstvo v nemških krajih, in da je bil Dunaj kar preplavljen ljudi, ki so si lahko prisvojili teoretičnega znanja, ter da je bilo stavbarstvo v teh nemških krajih veliko bolj razvito. Pa je vlada vedno dajala ostrejša zahteva za izpite. Četudi za naše kraje to ni bilo bogsivedi kako umestno. Posledica tega je bila, da so Nemci šli vedno na površje, ter ni čuda, da je tako malo slovenskih stavbenikov. Gotovo je, da se pri deželni vladi v Ljubljani 95 odstotkov izpitov za stavbenike naložalo v nemškem jeziku ter se je smatralo stavbenika, ki hoče položiti izpit v slovenščini, kot neizobražena, češ, še nemško ne zna. Član komisije za izpite stavbenikov v Ljubljani je bil zadnje čase Nemec ter je

vršil svoj posel s tolmačem. Kako je potem izpit izpadel za naše ljudi, si vsak lahko sam misli. To so stvari prošlosti, ki nam jih je bilo vsekako važno zabeležiti, da se ne pozabijo. Danes živimo v drugih sferah in je upanje, da se popravi, kar je slabega. V splošnem gotovo stavbeni zakon ni slab. Prvič že radi tega ne, ker daje gotovim obrtnikom te stroke popolno samostojnost, in drugič, ker je tu preskrbljeno tudi za takozvani srednje izobražen stan.

V Srbiji, kakor tudi v marsikaki drugi državi, je stavbeni zakon tako urejen, da kak inženir prevzame nadzorstvo nad stavbo. Od podietnika kot takega pa se ne zahteva nikake strokovne sposobnosti. To nadzorstvo se navadno vrši le v tem, da dotičnik podpiše načrt, seveda proti honorariju, največkrat pa se dogodi, da se potem popolnoma za nič drugega ne briga. Da je potem popolnoma odprta pot raznim stavbenim špekulantom in šušmarjem, je popolnoma jasno. Zadnje čase se je tudi pri nas govorilo, da se to tako upelje, kar bi gotovo ne bilo v korist ne enim ne drugim. Kaj pa nam naj potem koristijo vse stavbene obrtne šole, če absolventom, ki so čisto zelo uporabni, posebno če imajo poleg teoretične izobrazbe tudi dokaj prakse, ni dana možnost postati samostojen podietnik. Drugič pa bi pri tem trpeli tudi stavbeni gospodarji, ker bi se s tem vršila neke vrste javna korupcija. Mislimo pa, da tudi inženirjev nimamo toliko na razpolago, da bi se za vsako malenkostno zgradbo brigali. Na vsak način je torej važno, da ostane za naše kraje stavbeni zakon bivše Avstrije v veljavi, ter se ga času in razmeram primerno preuredi. Preurediti ga je posebno treba v tem, da se izdajanje koncesij brez izpita, za zidarske in druge stavbene obrti, posebno v večjih krajih, trgih in mestih, ne izdaje več. Dalje, ker nimamo vsaj za dobo kakih deset let dovolj absolventov obrtnih šol, ki so edino kompetentni za izvrševanje teh obrtov, da se da možnost nekaterim stavbenim tehnikom, bolj izobraženim tesarskim, zidarskim in kamnoseškim mojstrom, da napravijo izpite za stavbenike, zidarske mojstre in druge stavbene obrtnike. Pozneje, ko bo potreba za silo pokrita, pa naj se uredi, da teoretični del skušnje odpade, zato pa je potreba absolviranja kateere od gori omenjenih šol.

Učni načrti na teh šolah, kakor tudi naloge izpite, naj se revidira ter se času in kraju primerno urede. Pa naj vlada pusti pripraviti po profesorjih obrtne šole ter v soglasju s tozadevnimi obrtniki. Dalje naj se revidira vse stavbene predpise ter stavbene vede, ki naj odgovarjajo današ-

njim razmeram. Na čelu teh reformacij naj se pozove strokovnjak, ki bo kos tej nalogi in prost starih nazorov.

»Jugoslovanski Obrtnik« se naroča pri Jugoslovanski obrtni zvezi v Ljubljani, Sodna ulica 11, kjer posluje tudi obrtno tajništvo V. L. S. Obrtniki, obračajte se v vseh svojih zadevah na osrednjo Zvezo in dopisujte v svoje glasilo!

O poštah hranilnicah.

(Dalje in konec.)

Tudi na zunaj se je dunajska poštna hranilnica lepo razvijala. Zadnja leta je imela ob Ringu krasno palačo, v kateri so se nahajali posamezni uradi, 35 po številu. Uslužbenec je imela zadnja leta že blizu 3000. To pa je bilo potrebno, ker se je promet dan za dnevom, leto za letom dvigal. Koliko je dal samo čekovni promet opravila! Prihajalo je vsak dan nad 200.000 položnic. To je bilo treba urejevati, prisoovati na posameznih čekovnih računih in obveščati o pripisih posamezne lastnike računov. Kadar pa se je promet zelo dvignil, n. pr. julija meseca, ko so ljudje plačevali naročnino za časopise, ali decembra meseca, ko so davčni uradi izterjivali zaostale davke, takrat je prihajalo dnevno celo nad 400.000 položnic v poštne hranilnice. Uradovanje pa je bilo tako natančno in praktično urejeno, da so bile redno in brez izjeme vse noložnice isti dan, ko so prišle, tudi opravljene, priisane in računski izpiski odposlani posameznim strankam.

V tem je bila dunajska poštna hranilnica zgled vsem drugim poštnim hranilnicam. Kjerkoli se je ustanovil podoben zavod, povsod so posnemali dunajsko poštne hranilnice.

Ko se je začetkom novembra lanskega leta razsula Avstrija, je takoj prenehal med posameznimi novonastalimi državami vsak poštni promet. Naravno je zato, da se je vstavil tudi ves čekovni promet. To je takoj začutila trgovina v vseh krajih nekdanje Avstrije.

Najprvo so se zavedli Čehi položaja. Takoj so se ločili od dunajske poštne hranilnice in ustanovili svojo. Vse svoje uradnike, kar so jih imeli pri dunajski poštne hranilnici, so odpoklicali v Prago — in teh ni bilo ravno malo — in začeli z njimi delati. Ločili pa so se čisto v pravem pomenu besede. Vsem onim, ki so imeli pri dunajski poštne hranilnici svoje čekovne račune, in sicer z ravno isto številko, tako da se številka čekovnega računa pri Čehih ni prav nič spremenila.

Drugače so napravili Poljaki! Ti so sklenili z dunajsko pošto hranilnico pogodbo, po kateri bo dunajska pošta hranilnica še nadalje vodila čekovne račune za Poljake.

Slovenci niso mogli napraviti ne tako kot Čehi, a tudi ne tako kot Poljaki. Kot Čehi niso mogli zato, ker niso imeli dovolj uradnikov, kot Poljaki pa tudi ne, ker je bil ves poštni promet med Jugoslavijo in Nemško Avstrijo ustavljen. Šli so torej in ustanovili svojo pošto hranilnico, ki je začela za prvo silo samo s čekovnim prometom. Zato so ji dali tudi naslov poštni čekovni urad v Ljubljani. Peča se, kakor rečeno, sedaj samo s čekovnim prometom. Gotovo pa bo kasneje treba otvoriti pošto-hranilnični promet ter promet z vrednostnimi papirji.

V ozemlju naše države smo imeli doslej samo eno pošto hranilnico, in sicer v Sarajevu. Ta je bila ustanovljena l. 1911. in se peča z vsemi tremi panogami: s hranilnim in čekovnim prometom ter z državnimi papirji.

Na Hrvatskem in v Slavoniji so še vedno v zvezi z budimpeštansko pošto hranilnico.

V Srbiji in Črnigori do sedaj sploh niso poznali čekovnega prometa. Bili sta to mali državi, v katerih se je obrt in industrija šele pričela dobro razvijati. Zato tudi še ni bil potreben ček, promet, ker se je trgovina lahko vršila neposredno od osebe do osebe. Vendar so že v zadnjih letih čutili potrebo uvesti enak zavod, kakor je bila dunajska pošta hranilnica, a balkanska in pozneje svetovna vojska jih je pri tem ovirala.

Ker se pričinja sedaj zopet normalno življenje, trgovina in obrt raste in se razvija v naši državi dan za dnem, bo to vprašanje zopet kmalu na dnevnem redu. Treba bo izpopolniti naš ček, urad v Ljubljani, da se ne bo pečal samo s ček, prometom, zvezo Hrvatske in Slavonije z budimpeštansko pošto hranilnico bo treba pretrgati in vpeljati v te kraje kakor tudi v Srbijo in Črnogoro čekovni promet. Ali se bodo za te kraje ustanovili posebni zavodi ali pa za celo državo en sam, o tem še ni sklenjenega nič definitivnega. Vsak način ima tudi pri tem svoje dobre strani. Treba pa bo vpeljati tistega, ki bo naši državi prinašal tudi največ koristi.

Naše obrtnike in obrtna društva ter trgovske tvrdke opozarjamo, da ima največji uspeh inseriranje v »Jugoslovanski Obrtniku«. Svoje somišljenike opozarjamo, da se pri cenjenih naročilih ozirajo predvsem na inserate našega lista!

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje. Vdano podpisani sem preprost zidarski mojster na deželi. Seveda razumem tudi navadna betonska dela, kolikor pridejo v poštev v mojem delokrogu. Rad bi pa znal še kaj lepšega. Kakšne krasne terrazzo-tlakove sem videl po svetu, v cerkvah tudi tlakove iz čudovito lepih terrazzo-plošč. Kako čudovito močne in lepe reči izdelujejo drugod iz cementa v zvezi z železom, celo na stebre iz umetnega marmorja, na tlakove (ki pa niso bili iz grdega betona, ampak iz lepe, mečje in toplejše mase) brez špranj in druge reči sem našel. Prepričan sem skoro, da njihovo izdelovanje ni nobena čarovnija, a ne znam vendar ne teh del. Kako bi si pomagal?

A. M.
Odgovor. Naši zidarji znajo mazati s cementom — nekateri, zlasti Goričani, se razumejo prav izvrstno na beton! — a večini je temeljitejše poznanje cementa in njegove narave deveta dežela. In vendar ravno sedaj krvavo potrebujemo takih delavcev. Koliko je pomanjkanje strešne opeke, kako silno je draga. Seveda je pa ravno strešnik zelo preprosta reč; mnogo kmečkih gospodarjev poznamo, ki so si ga naredili sami z zelo preprostim aparatom (večinoma vse leseno, nekaj malega mora biti železnega) za vse svoje gospodarske poslopje in še za sosedo. Tudi betonsko opeko, namesto glinaste, si vsakdo lahko napravi sam, če ima le cement in pripravnega peska na razpolago. Za druga cementna dela mora biti pa že betonski delavec-strokovnjak.

Takih cementnih strokovnjakov kot samostojnih obrtnikov bi moralo biti v vsakem okraju po več. Saj je cementno blago silno težko, zato drag prevoz, ali se pa izdeluje kar na mestu naročnika. V cementno stroko spada nebroj reči. Naj jih omenimo samo nekaj, n. pr. cementne ploče za tlakove po vežah in okrog hiš, zunaj kot trotoar, cementne cevi od 6 cm premera do 100 in več cm za napeljavno vode in kanalizacijo, nagrobni kamni, okvirji za okoli grobov, raznovrstne stopnice namesto kamenitih, podboji za vrata, korita za prešiče, žlebovi za živino itd.

Na vsak način se mora izdelovalec cementnih izdelkov priučiti glavnim delom v delavnici dobrega mojstra. S pomočjo literature (knjig, slovstva) pa se da naknadno še znatno napredovati.

Kako dobro bi bilo, ko bi nam kak izvedenec sestavil knjigo o cementarstvu! Za podlago bi mu lahko služile sledeče nemške knjige: 1. »Stummer Lehrmeister« für die gesamte Kunststeinbranche, K. Müller, Gommern, Prov. Sachsen (izvrstna knjiga s slikami), potem S. Lehner, »Die Kunststeine«, Hartleben—Dunaj; A. Bohnagen, »Der Kunststein«, Lipsko. Pri ravno istem pisatelju in obenem založniku sta izšli tudi knjigi: »Die Mosaik- u. Granitoidplattenfabrikation« ter »Der Terrazzo und die Terrazzo-Mosaik«.

Če hočete naprej, morate študirati in delati in zopet študirati. Samo delo in pre-

mislek nam prineseta dobro valuto, mirne razmere in poštenega kruha.

Vprašanje tkalca. V 1. števil. Vašega lista sem čital, kako važna je organizacija raznih obrtnikov. Mnoge obrti so bile tam naštet, le tkalske ni bilo, menda zato ne, ker je je tako malo v sedanjem času. V prejšnjih časih se je naučil tkalske obrti sin od očeta; preprosto ljudstvo je imelo zlasti pozimi delo in si je napravljalo domačo obleko poceni. A do pred vojsko je ta obrt zelo prenehala, blaga najrazličnejše vrste je bilo dovolj in poceni. Kmetje so prenehali sejati lan in konopljo, in kmečka dekleta so po dovršeni ljudski šoli rajši vpletle nogavice in klekljale ali na kvačkale čipke, kakor pa bi se bile učile presti. Zdaj pa, ko vsled vojske ni blaga in še to, kar ga je, silno drago, so se na kmetie zopet poprijeli domačega pridelovanja blaga.

Tudi jaz sem se naučil tkati od svojega očeta, tekem časa sem se priučil tudi izdelovati cvilšno za brisače, mizne prtove, servijete itd. Zdaj imam zelo veliko naročil, marsikdo me je že opozoril na to, da bi si dobil pomoč, ter bi še koga priučil, na imam pomisleke, češ, to ne bo dolgo trpelo; ko bodo enkrat meje odprte, bo zopet dovolj različnega blaga in morda še poceni, ljudje bodo pa nam tkalcem spet obrnili hrbte. Ne vem torej, kako in kaj. Prosil bi, da bi mi v Vašem listu dali kak nasvet, kako naj ravnam z ozirom na razmere po vojski.

K. Gunzik, tkalec, Lahomno pri Laškem.

Odgovor. Na Vašem mestu bi jaz pridno delal s svojimi statvami, dokler bi mi razmere to dopuščale. Da pridemo v nekaterih letih ozir obleke zopet nazaj v podobne razmere kot so bile, da bo namreč obleke več nego dovolj na razpolago, je čisto gotovo; drugo je vprašanje, kdaj bo to in kakšne bodo cene blagu.

Da bo blaga dovolj, nam pričajo že neznanske množine bombaža, ki se pridelava na svetu. L. 1911. je znašala n. pr. svetovna produkcija tega kralja rastlinskih vlaken 25 milijonov zavojev (vsak zavoj tehta 450 angl. funtov, 1 angl. funt je 0.45 kg). Pa tudi drugih vlaken se pridelava ogromno; Rusi n. pr. pridelajo na leto kakih 350 milijonov kg lanenega prediva, rajna Avstro-Ogrska pa je pridelala le še 33 milijonov kg. Vzhodna Indija je izvozila pred vojno na leto blizu 9 milijonov stotov (kvintalov) same jute. Poleg tega pa moram od rastlinskih vlaken omeniti še velike množine konopnine, ramijske, manila-konopnje itd.

Ovčje volne pridelava svet na leto okrog 1200 milijonov kg, od teh Evropa 425 milijonov. Poleg ovčje imamo še kozjo in velblodjo dlako za prejo.

Tudi svile proizvajava svet od leta 1911. jo je prišlo na svetovni trg blizu 25 milijonov kg; od te je pridelala naša »na nož draga« sosedna Italija 3½ milijone, bivša Avstro-Ogrska 350.000, Francija 400.000 kg; Japonci so je izvozili čez 9 milijonov kg, Kitajci nad 7½ milijonov, Indija blizu ¼ milijona kg.

Blaga torej ne bo manjkalo. A vso

to surovino je treba poprej predelati z velikim trudom in umom, preden jo more človek obleči. V stari Avstro-Ogrski smo nosili izključno oblačila, ki so nam jih spredli in stkali tujci. Predilnica je bilo največ v nemških rokah, in sicer na severnem Češkem, okraj Liberec (Rajhenberg), na Nizjem Avstrijskem in Predarlskem za hombaž; dalje v Trutnovu, Rumburgu, Freiwaldau in Moravskem Šumberku (za lan); v Brnu, Libercu, Bielichah za ovno. v Gorici in južnih Tirolah za svilo. Dočim smo imeli na Slovenskem par nemških predilnic, pa menda ni bilo tkalnice, razen za domače gorenjsko blago in tuintam za preprosto platno, nobene v večjem obsegu.

In vendar je danes predilska in tkalska industrija tako visoko razvita, da niti misliti ne smemo na to, kako bi se povrnil zopet nazaj k preslici in ljubkemu kolvratu ter ročnim statvam, ampak naše oko mora biti uprto edino le na to, da si usvojimo to in izkoristimo v novi domovini, kar ima svet že dobrega in posvetnega iznajdenega. Drugače spadamo le med stara, nerabna kopita na podstrešje.

Kje pa poizvemo, kaj da ima sedanjí svet dobrega v predilstvu in tkalstvu? V šolah in praktičnih delavnicah, to je tvornicah po svetu. Takih tvornic ima poleg gori naštetih mest še brez števila nemški »rajh«, Francija, največ pa Anglija. Naše brihtne mlade glave, zlasti študirane, morajo v svet, da se priučijo prevažni veleindustriji za oblačila, potem bo mogoče presaditi to veleobrt na domača tla z domačimi ljudmi in domačim kapitalom. V vsakem drugem slučaju bomo pa delali tlako tujcu in tujec nam je Anglež in Francoz ravno tako, kot sta nam sovraga Nemec in Lah; pariška konferenca nam je to jasno dopovedala.

Poleg praktičnih tovarn, kjer naj bi se izučilo mnogo naših ljudi, — tudi države in pokrajine naj bi to podpirale — pa so izobrazovališče za tkalstvo tudi posebne šole. Slovanskih, francoskih in angleških ne poznam — brez dvojbe pa bodo tudi — pač pa imam pred seboj »prospekt« tehnične visoke šole za tkalsko ali tekstilno obrt v Reutlinšenu na Virtemberskem in pa program ali letno poročilo višje šole za virkanje ali stermanje v Limbahu na Saškem. — Tehnika ima več oddelkov:

1. Predilstvo, ki traja eno leto.
2. Tkalstvo, ki traja eno leto.
3. Virkanje, ki traja eno leto.
4. Oddelek za vzorčne risarije, trajajo 2½ leti.
5. Kemija.
6. Barvanje in apretura.
7. Trgovski tečaj.

Ako se zanimате, Vam radi pošljejo od tam celoten prospekt ali načrt za šolanje. Učenci morajo biti stari nad 16 let in imeti dobro šolsko izobrazbo; ne zahteva se pa srednja šola. Ta tehnična šola ima poleg teoretičnega pouka tudi veliko tovarno s parnim in električnim pogonom, tako da se učenci privadijo tudi vsem praktičnim delom tkalske obrti.

Šola v Limbahu zahteva ljudsko šolo

in izpolnjeno 16. leto. Seveda bi morali iti mladi ljudje po dovršeni šoli še leta in leta prakticirati v razne tovarne, predno bi postali v eni ali drugi stroki tkalske veleindustrije popolnoma domači in bi jo mogli brez večjega rizika upeljavati v domovini.

Izdelovanje virkanega blaga je mnogo lažje vpeljavati nego predilnice in tkalnice, ki gredo le v velikem. Za pletenje nogavic, jopic in sploh spodnje obleke, ki se tako gladko prilaga telesu, se dobi strojček že za nekaj stotakov in umna glavica dekliska se privadi delu v par dneh. Zelo bi priporočal našim ženskam, da si omislijo takih strojčkov za pletenje; ročno pletenje za naš čas ni več na mestu. Knjig, slovenskih, v pripomoček žal da nimamo, nemških bi lahko nasvetoval več. Si bomo morali pač še marsikaj ustvariti na novo po tisočletnem hlapčevanju.

Vprašanje: Deželna vlada je za vsa podjetja vpeljala osemurni delavnik. Delavci še tega povsod držijo, zapostavljeni pa smo obrtni učenci, ki moramo delati mojstrom od ranega jutra do pozne noči, a še tožijo, da premalo delamo. Trudimo se kakor črna živina, zvečer pa moramo lačni spat, ker nam mojstri niti zadostne hrane ne privoščijo. Prosimo Vas pomoči v tem oziru, da nas rešite iz našega žalostnega položaja. Za vse je prišla svoboda, le mi ubogi obrtni učenci moramo dalje prenašati muke in trpljenje. Oglašam se Vam s tem dopisom v svojem imenu in v imenu več drugih tovarišev v našem okraju.

Odgovor: Ako se pričnete obrtni učenci zgledovati po izurjenih pomočnikih in odrastlih delavcih ter sekirati svoje mojstre in zahtevati osemurni delavnik, boste dosegli ravno nasprotno, kar je Vaš namen in zaradi česar so Vas starši poslali v uk. Dolžnost vsakega obrtnega učenca je, da s pridnostjo zasleduje delo, ker le na ta način se more izobraziti in izpopolniti, da bo postal kedaj dober in soliden moister in spoštovan ter ugleden pri svojih odjemalcih. Šušmarjev in mojstrov skaz ne potrebujemo. Velika napaka je, če se mlad fant uči mizarstva, a ima veliko večje veselje do kovaštva. Zato je nujno potrebno, da se vsak obrtni učenec poprime tiste stroke obrti, do katere ima največ veselja in zanimanja. Le kdor je s srcem in zadovoljstvom pri svojem delu, bo žel uspehe in se bo izobrazil v samostojnega in izvežbanega mojstra. Pritožbi, da Vas mojstri stradajo, ne moremo verjeti. Če je to resnično, pritožite se pri mojstrih samih, in če to ne pomaže, pri svojih roditeljih, ki so Vas mojstrom izročili. Namesto zahteve po osemurnem delavniku pa si zapomnite, da se le z vztrajnim delom pride do cilja.

Razno.

TRGOVINSKA POGODBA Z ITALIJO.

Naša in italijanska vlada sta se dogovorili, da se trgovinska pogodba, ki je prej bila v veljavi med Italijo in Srbijo, raztegne na celo ozemlje Jugoslavije in to

z malimi dodatnimi izpremembami. S tem je Italija pravzaprav priznala obstoj naše države. Kot posledica tega naj bi se že s 16. decembrom 1919 pričel normalni promet, ki bi se vršil preko Logatca, Bohinjske Bistrice in Trbiža, ter so se tudi določila vsa carinska postopanja. Do tu je vse v redu, a glasom prejšnjih srbskih trgovskih odnošajev z Italijo pa ima ta precej ugodnosti, posebno še, kar se tiče privatnih pravic državljanov. Gotovo je, da bodo Italijani te do skrajne meje izkoristili, medtem ko Italijani bržčas ne bodo dosledno ravnali niti za prebivalce v zasedenem ozemlju. Torej nam je v prav bližnji bodočnosti pričakovati dohoda italijanskih trgovcev, vmes tudi verižnikov, kakor tudi drugih, kot stavbenih podjetnikov in podobno. Pa ljudje se že danes preširno vozijo po naši zemlji, dočim stotine naših vojnih ujetnikov pozabljenih strada in umira v Italiji. Ta trgovska pogodba z Italijo nam ne more prav veliko koristiti, vsaj v splošnem ne; čudno pa je, da se v takem političnem položaju, kakor se nahajamo z Italijo, s to že prej sklepajo trgovske pogodbe.

POMANJKANJE SUROVIN.

V naši mladi državi žal industrija ni dokaj razvita, temu se tudi kmalu ne bo dalo odpomoči. Kajti »narodi« si industrije niso čez noč ustvarjali, pač pa jih je stalo ogromno dela, premagati jim je bilo še druge težave. Pa še to malo industrije, kar je danes imamo, vsled malomarnosti vladnih vodilnih krogov šepa in skoroda stoji. Mi Slovenci to zlo še hujše občutimo, ker smo se prej nahajali v izobilju. Navezani smo, četudi neradi, da moramo blago kakor tudi surovine in polizdelke uvažati. Pri tem so take težave, da jih posameznik, posebno priprost obrtnik ali trgovec, skoro ne more premagati. Ker se gre tu za splošni dobrobit, bi vendar bilo pričakovati, da vsaj vlada dela na to, da se pride preko teh težav. V resnici pa je ravno narobe. Vlada s svojimi vedno novimi naredbami, z visokimi carinami, z nedostatnimi prometnimi razmerami, z neurejeno valuto itd. naravnost onemogočuje kak uvoz ali izvoz. Če se pa že kaj stori, se v prvi vrsti upoštevajo gotove družbe ali sindikati, ki kar rastejo kot gobe po dežju: cene blagu pa od dne do dne rastejo. Za samodržki centralizem, ki je gotovim ljudem tako ljub, naj plačamo mi. Mesto da se razmere od dne do dne boljšajo, gre ravno nasprotno. In ne bode dolgo, ko pridemo na mrtvo točko.

Pomanjkanje premoga.

Vobče je znano, da se v Sloveniji producira obilo premoga; ni sicer ravno prvovrsten, a večina tega je precej dobra. Radi težkoč dobave raznega materiala ter razmer delavstva, s katerimi se morajo boriti naši rudniki, ni produkcija preveč padla. Za nujne in neobhodne stvari se je moralo nekaj premoga oddajati Nemški Avstriji, precej tega pa tudi za ententne vlake, ki so vozili živila za Nemško Avstrijo. A za vse bi bilo premoga dovolj, ko bi ne bilo treba oddajati tudi tolikšnih množin za Hrvatsko in Srbijo. Po odredbi cen-

tralne vlade se mora naš premog razdeljevati natančno po ključu. To pa se vrši tako, da slovenska industrija dobi šele, če kaj ostane. In posledica tega je, da naša industrija stoji, nekatere pa se v kratkem ustavijo. Bosna pridelava že danes skoro toliko kot Slovenija, v Pečuhu pa se pridelava tudi že malo manj kot pri nas, in kljub temu moramo mi zakladati ostali del države. Minister za šume in rude je socialist Slovenec Kristan. Zato se tem bolj čudimo, ko vendar pozna razmere pri nas, da ne doseže v Belgradu kake remedure radi razdelitve premoga. Nevarnost je, da nam zastane popolnoma vse obratovanje, ta za Slovenijo življenjska potreba. Pa še nekaj bi omenili glede premoga. Naši kovači, livarne in gotove industrije rabijo tudi boljši premog, znani črni premog, ali pa iz tega producirani koks; tega pa se pri nas ne nahaja nikjer. Naša centralna vlada se je pogodila s Čehoslovaško za dobavo tega premoga in koks ter ga dobiva precejšnje množine in še več bi ga lahko dobili, ko bi znali urediti promet, a od tega kontingenta ni Slovenija dobila kljub večkratnim urgencam niti kilograma. Gospodje, ki hočete absolutistično vladati, le tako naprej, a odgovornost za posledice nosite sami.

Obrtnonadaljevalna šola v Ljubljani. Poverjeništvu za uk in bogočastje je svoječasno pozvalo mestno občino ljubljansko, naj se izjavi, če je pripravljena, prispevati k pokritju stroškov za obrtnonadaljevalno šolo eno tretjino, država pa bi prispevala v tem slučaju z dvema tretjinama. Obrtnonadaljevalne šole naj bi se na ta način v celi Sloveniji letošnje jesen omogočile in pričele z rednim poukom. Mestna občina temu pozivu ni ustregla in je sporočila poverjeništvu za uk in bogočastje, da pouk na obrtnonadaljevalni šoli tudi letos v danih razmerah ne more biti odprt, ker ni kritja za redne potrebščine in ker so šolski prostori le deloma na razpolago. — Jugoslovanska obrtna zveza je poslala mestnemu magistratu darilo po 300 K s prošnjo, da naj porabi ta znesek za odprtitev obrtnonadaljevalne šole, katero obrtniki že skozi ves čas vojske pogrešajo in želijo, da se zopet odpre. Mestni magistrat je to podporo naši Zvezi vrnil z obširnimi dopisom, v katerem razlaga, zakaj letos pouk na obrtnonadaljevalni šoli ni bil omogočen.

Ne da bi se spuščali v debato o tem, kdo je kriv, da se letos obrtnonadaljevalna šola v Ljubljani, kjer je središče obrti in trgovine, ni odprla, moramo odločno grajati postopanje naših oblasti, ki se niso zadostno pobrigale, da bi se ta za obrtnike tako važna institucija poživela. V imenu ljubljanskega obrtništva zahtevamo, da se s to počasnostjo v uradovanju pri naših oblasteh neha in da dobe pristojni faktorji smisla za ljudske potrebe. Gremo v drugo povojno leto, za povzdigo obrtništva pa se ne zgodi ničesar od oblasti, ki so v to v prvi vrsti poklicane. Obrtniki, zahtevajte, da se Vaše koristi ščitijo!

Devizna centrala v Ljubljani. Osnovala se je devizna centrala pri deželni vla-

di za Slovenijo v Ljubljani. Obrtniki in trgovci, ki želijo kaj kupiti v inozemstvu za tuje valute, obračajte se na zgoraj navedeno centralo. Če pa se želi kakšno blago izpeljati, se mora istotako dati na razpolago tuja valuta devizni centrali. Za garancijo pa mora izvoznik položiti 20 odstotkov gotovine v državnih papirjih ali pa tudi po garancijskih pismih od sledečih zavodov: Jadranske banke v Ljubljani in njenih podružnic v Sloveniji, Ljubljanske kreditne banke in njenih podružnic, dalje Slovenske eskomptne banke v Ljubljani, Kranjske deželne banke v Ljubljani, Mariborske eskomptne banke v Mariboru in Zadrzne zveze v Ljubljani. Devizna centrala posluje v prostoru Deželne banke v Ljubljani v deželnem dvorcu.

Naš ministrski svet je sklenil v svoji seji dne 24. oktobra t. l., odpraviti carino na cement.

Uprava državnih monopolov je v sporazumu z vlado prepovedala vsak uvoz alkohola. Vsa tozadevno že izdana dovoljenja so postala neveljavna.

Ministrstvo za šume in rude bo kupilo vse akcije gozdarskih podjetij v naši državi, ki se nahajajo v rokah tujcev. Ministrstvo bo prevzelo v lastno režijo izdelavo vseh mogočih vrst lesa. To naj bi bil nekak začetek poddržavljenja lesne trgovine.

Rešenje valutnega vprašanja. Belgradska »Politika« poroča: Na eni izmed sej ministrskega sveta se je govorilo o razrešitvi valutnega vprašanja. Stavila sta se dva predloga. Prvi, da se vsake 2 kroni zamenjajo za 1 državni dinar, drugi pa, da naj se pritisne na bogataše pri razrešitvi tega vprašanja. Končno se je konstituiral poseben odbor, ki ima v najkrajšem času staviti konkretne predloge o rešitvi valute. — Nam se zdi, da se je o valutnem vprašanju veliko preveč govorilo. Po naših starih navadah je ostalo pač vse samo pri besedah in tako bo najbrže tudi sedaj.

Za Jugoslavijo leže na Reki večje množine bencina iz Amerike. Bencin je naročilo ministrstvo za prehrano. Italijani so ga seveda zadržali zase.

Štiridesetletnico poroke in sedemdesetletnico rojstva je obhajal pretekli mesec g. Franc Jeločnik, krojaški mojster v Ljubljani. Mož je dolgo vrsto let stal na čelu raznim organizacijam ter je bil vseh skozi priden in delaven. Med drugim je skozi 15 let načeloval krojaški zadrugi. Njegovo delo je tudi ustanovitev lastne holniške blagajne za krojače in krojačice. Možu gre gotovo velika hvala za njegovo vestno in marljivo delovanje. Počuti se še dokaj čilega. Mi pa mu isto želimo. Bog naj ga poživi še na mnoga leta.

Predsednik dr. Žerjav. Sedanji predsednik g. dr. Žerjav je takoj, ko je nastopil vlado, pričel z nezakonitostmi, med drugim je odstavil od predsedstva »Komisije za stvarno demobilizacijo« g. ing. Remca. To komisijo je ustanovila svojčas po inicijativi takratnega poverjenika g. ing. Remca samega Narodna vlada. Ta institucija je

bila prav na mestu ter je svoj posel dobro vršila. Kar se je moglo, se je pač storilo, gotovo pa se ni moglo vsem ustreči. Kajti demobilizacijski material je bil vsepovsod razmetan. Največje težkoče pa je komisiji vedno delal neki vojaški poveljnik, ki si je prisvajal svojo kompetenco nad razpolaganjem boljšega materiala. G. ing. Remec je kot strokovnjak izborni vodil vse te dokaj neprijetne posle in, kakor nam je znano, brezplačno. Sedaj je stopil na njegovo mesto profesor in narodni predstavnik g. Pavel Pestotnik. Saj se je menda vsak, kdor je poznal mučno poslovanje, branil tega posla. Je li bilo tega treba?

Volitev članov v trgovsko in obrtniško zbornico. Vlada se je vendar odločila, da določi način imenovanja članov v trgovsko in obrtno zbornico v Ljubljani. Iznašel se je ključ, po katerem naj bi bilo vsem ustrezno. Zbornici se je bilo v zadnji seji pečati s presojo tega ključa, ki ga je pa nekoliko korigirala, dodatno pa izrazila željo, da naj se čim prej izvršijo prave volitve v zbornico, kljub temu, da je po mnenju g. prvega tajnika zbornice to nemogoče. Za bivše ozemlje Sp. Štajerske naj bi bilo 16 članov. Od teh naj volijo obrtne zadruge 7 članov, trgovski gremiji 6 članov, po enega člana pa železnice, veleindustrija in denarni zavodi. Vse te volitve pa naj se ne vrše direktno, pač pa po zapnikih, katere izvolijo gori omenjene korporacije. Kdor torej ne pripada nobeni organizaciji, ta izgubi volilno pravico. Da bode to čuden nestvor volitve, je gotovo. Da se na koroško ozemlje in Medmurje ni mislilo, je tudi čudno. Ker je članstvo kranjskih svetovalcev v zbornici že zdavnaj poteklo ter je že mnogo teh gospodov izstopilo, ki nimajo namestnikov, bi bilo vendar želeli, da se volitve v zbornico pravilno izvrše. V času splošne demokracije bi bilo pričakovati, da se volitve vrše brez kurij, po proporciji. Saj živimo v svobodni državi!

Javen škandal je, da še danes ni odprta v Ljubljani in marsikakem večjem obrtnem kraju Slovenije »obrtne« nadaljevalna šola. Vsakovrstne šole snujemo danes. Imamo tudi že univerzo. Izdalo se je samo za višje študije v inozemstvu za letos čez pol milijona kron, gotovi posamezniki je preiel do 10 tisoč kron. In vendar za 800 obrtnih vajencev, ki nujno pričakujejo pouka, se ni moglo dobiti borih 10 tisoč kron. Menda je sedaj določeno, da se obrtnonadaljevalna šola v Ljubljani za letos ne odpre. Če imajo šole na razpolago za telovadnice, bi bilo tem važnejše, da se nudijo za pouk. Že celih pet let se v Ljubljani ne vrši pouk. Tako se podpira obrtni stan!

Samostojna obrtniška stranka. Zelo čudno bi bilo, da bi nekateri današnji vodilni politiki v času »samostojnih« strank ne prišli na dan z idejo po ustanovitvi »samostojne« obrtniške stranke. In zgodilo se je. Pretekli teden so se zbrali nekateri obrtniki, med njimi tudi nekaj iz Štajerske, pri »Novem svetu« v Ljubljani, da se porodi zopet novo dete. Odkod da je prišla iniciativa za to, menda nam ni šele ugotoviti. Udeležnikov je bilo menda okrog 30;

kot vodja pa je bil Pogačnik, damski krojač iz Ljubljane. Konstatirati moramo tudi, da gospodov okrog Obrtnega društva za enkrat ni bilo navzočih, ker je bil po izjavi enega navzočih pogoj, da stopijo v stranko le tisti, ki so do sedaj nadstrankarski. Ko napravi nova stranka »samostojnih« oficijelni manifest, bomo o tem kaj več poročali. Naše ljudi pa svarimo pred »samostojnimi«, ki so nad strankami.

Cena soli. Na Hrvatskem je izdan na vse oblasti razglas, po katerem se sol ne sme dražje prodajati, kakor po 2 K do 2 K 50 vin. Kdor prodaja dražje, temu se blago zapleni.

S 1. novembrom t. l. se je otvorila v Zagrebu v prostorih trgovske in obrtne zbornice mizarska razstava. Razstavljeni predmeti so lastni izdelki mizarskih mojstrov iz Hrvatske in Slavonije, ki so vključeni v zvezi hrvatskih obrtnikov.

V Pragi se bo s stroški 8 do 10 milijonov kron sezidala takozvana »palača industrije«, kjer bo stalna izložba vseh izdelkov obrti in industrije, ki se dobe v Čehoslovaški.

Nova akcija društva »Hrvatski Radiša«. Ravnateljstvo društva »Hrv. Radiše« (hrvatski obrtnik) je zaključilo, da se v njegovem okrilju osnuje posebno »Centralno poverjenišvo za organizacijo (propagando) hranilnih društev«.

V Nemčiji se je osnovala močna organizacija, ki hoče pobijati štrajkarstvo v vseh onih obratih, ki so za redno življenje neobhodno potrebni. Društvo se imenuje »Technische Nothilfe«. Pristopili so kot člani inženirji, tehniki, monterji, strojniki, delavci itd. To so sami prostovoljci, ki so se javili v takih množinah, da so v stanu brez vsakih težav celo za slučaj generalnega štrajka obratovati vse plinarne, vodovodi, elektrarne, rudniki, železnice, pošta in brzojav itd. Ta organizacija ni nikakoli konkurenca proti delavstvu, ona nastopi z delom samo za slučaj potrebe proti štrajkom. Tudi pri nas bi bilo nekaj takega vrlo potrebno, ko na eni strani tožimo o draginji, a na drugi strani z nedolom draginjo sami pomnožujemo in povečavamo. Posebno veliko se štrajka v Zagrebu, ki bo menda dosegel rekord v tem oziru med vsemi mesti v Evropi.

Davek na imetek v čehoslovaški republiki. Poljedelski imetek v Čehoslovaški je vreden 25.1 milijard kron, računano po vrednosti pred vojsko. Vrednost gozdov znaša okroglo 5 milijard, sladkorna industrija 500 milijonov, pivovarne 300 milijonov. Po sedanjih cenah in vrednosti denarja računano bi znašala celokupna vrednost narodnega imetka v Čehoslovaški okroglo 100 milijard. Ako računamo povprečni davek na imetek s 15%, bi dobila država 15 milijard kron, s čemer bi bilo pač znatno pomagano državnim financam. Predlagal je ta davek na imetek prvi čehoslovaški finančni minister dr. Rašin.

Domače obrti na Hrvatskem. Največ ljudi se na Hrvatskem in v Slavoniji bavi s tkanjem in predenjem. Ta domača obrt je razvita po celi pokrajini; lepe bele narod-

ne noše so domač izdelek bratov Hrvatov. Šivanje, vezenje in pletenje je razvito kot domača obrt najbolj v župnijah Srijem, Modruž-Rijeka in Varaždin.

Lesna obrt, kjer se izdelujejo povečini korita, igrače za otroke, kuhavnice in žlice, lopate, zobotrebcji in razne rezbarije, se nahaja povečini v bjelovarski-križevački županiji in Virovitici.

Pletarstva je malo v srijemski županiji, nekaj tudi okoli Varaždina.

Lončarstvo dobimo v županiji varaždinski in ličko-krbavski.

V novejšem času se je začelo po nekaterih krajih tudi sitarstvo.

V varaždinski županiji izdelujejo tudi še metle in razno pleteno robo.

Ako omenjam še rogožarje, opankarje, kotlarje in »kotlekrpe«, ki so razdeljeni skoro po celem Hrvatskem, sem navel približno vse hrvatske domače obrti.

Po zadnjem ljudskem štetju leta 1910. se je bavilo v Hrvatski in Slavoniji 16.252 oseb z domačimi obrtmi. Večini je bila domača obrt stranski poklic.

Za celo Hrvatsko in Slavonijo, ki sta štetli leta 1910. skoro dva milijona 700 tisoč prebivalcev, to ni veliko. Upoštevaje bogata žitna polja si pa to število popolnoma lahko razložimo. Domača obrt je razvita tudi na Hrvatskem samo v manj rodovitnih krajih.

J. I.

»Hrvatski Radiša« je začel z izdavanjem »radišine knjižnice«. Do sedaj je izšel en zvezek, kjer razpravlja znani hrvatski publicist o predmetu »Obnova naroda«.

»Radišina knjižnica« ima namen širiti med hrvatskim narodom prosveto in stremljenje po večji njegovi ekonomski usposobljenosti.

Urad za pospeševanje obrti namerava nabaviti zopet en vagon mavca, ako se priglasijo dovolj interesentov. Urad sprejema prihlase najkasneje do 12. t. m. in se na poznejše ne bo mogoče več ozirati.

Odgovorni urednik: Ivan Ogrin. — Izdajatelj in založnik: Jugoslovanska obrtna zveza v Ljubljani.

— Tiska: Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z o. z.

Sodna ulica št. 11

sprejema naročila za vsa stavbena in druga opremljena dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, šole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z n. z.

v Ljubljani, Sodna ulica št. 11

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne račune, eskomptira menice itd.

Uzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke.

Tršico (stekaduro)

ima v zalogi po zelo nizkih cenah

Obrtna centrala v Ljubljani

Sodna ulica št. 11.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Šiški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Delniška glavnica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

Centrala:

Trst.

Podružnice:

Dubrovnik,

Dunaj,

Kotor,

Metković,

Opatija,

Split,

Šibenik,

Zadar.

Ekspozitura:

Kranj.

Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.

Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd.

Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd.

Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta.

Daje predujme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzjavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,

Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva :

**udobno,
poceni.**

I. BAHOVEC nasl.

Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča **FRANJO CERAR**, tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omej. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vrtljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas.

Lastna zeljarna.

ORODJE

za kovače, ključavničarje, mizarje, inštalaterje, zidarje, tesarje je naprodaj pri „**Obrtni centrali**“ v Ljubljani, Sodna ulica 11. Prijave je pošiljati na ta naslov. Oziralo se bo v prvi vrsti na obrtnike - invalide.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.